

Samsun

Samsun, Türkiye'nin kuzeyinde, Karadeniz'in orta bölümündedir. Yeşilirmak ve Kızılırmak nehirlerinin Karadeniz'e döküldükleri deltalar arasında yer alan Samsun'u keşfetmek bir ulusun varoluş ruhunu yaşamak, doğanın cömertliğiyle taçlandığı tüm güzellikleri bir arada bulmak ve büyülenmek demektir.

Alabildiğine yeşilin ve alabildiğine mavinin dalga ve kuş sesleriyle ruhunuza sineceği, her köşesinde tarihin görkemli mirasıyla karşılaşacağınız bir simge kenttir Samsun.

Samsun'da sizi doğanın emaneti kuşlar karşılar, maviyle yeşile sınır çizen upuzun sahilten alır yuvaları olan göllere, sazlıklara götürür. Yol boyunca Karadeniz'e kavuşmak için uzanan ırmakların yarattığı muazzam ovalarla, vadilerle ve dağların hediyesi yaylalarla, kaplıcalarla tanışır. Bu doğal güzelliklerin yanı sıra binlerce yıllık höyükler, anıt mezarlar ve modern müzelerle dolu bu

şehirden kuşlar sizi gezdirirken kulağınıza geçmiş sesini fısıldar...

Şehri keşfetmek için tarihinden başlamak isterseniz MÖ 400 bin ile MÖ 10 bin (Alt Paleolitik) arasına tarihlenen Tekkeköy mağaralarına kadar uzanmanız gerekir. Şehrin tarih sahnesinde yaşayan bir kent olarak ilk var oluşu ise MÖ 6. yüzyılda Miletos'luların "Amisos" adındaki küçük yerleşkeye bir pazar yeri kurmasıyla başlar.

Hâkimiyet kuran uygarlıklar 'Amisos'a farklı adlar verseler de bu adlar halkların zihninde yaşamamış ve bölge Amisos olarak anılmaya devam edilmiştir, ta ki Türkler 1072'de Amisos yakınındaki Canik Sancağını alarak buraya yerleşip, Amisos'tan çağrışımla Samsun ismini verinceye dek. Bölgenin tamamen Türk hâkimiyetine geçmesi Osmanlı'nın Çelebi Mehmet Han'la 1419'daki fethine dayansa da Amisos 12. ve 13. asır Türk kaynaklarında Samsun, batı kaynaklarında da Sampson olarak geçer.

Amisos çevresinde gelişen Samsun, kıyısı olan bir ticaret kenti olarak asırlar boyu hep odak noktası olmuş ve Hititler'le başlayan serüveni Eretnalılardan Miletlilere, Perslerden, Romalılara, Cenevizlerden, Pontus'lara kadar pek çok uygarlığın izleriyle günümüze zenginleşerek gelmiştir.

Bu arkeolojik zenginlikleri bugün şehrin merkezindeki Samsun Müzesi'nde belge ve buluntularıyla beraber görmek mümkün.

Tabiki Samsun'un arkeolojik gezisi müzesiyle sınırlı değil, Baruthane Tümülüsleri, Garpu Kale, Esentepe Mezarı, İkiztepe Höyüğü ve Asar Kale Samsun'un MÖ 6. yüzyılda başlayan yaşantısını günümüzde gözlemlene imkânı veren dünya miraslarından sadece bazıları.

Milli mücadeledeki yeri, tarihi misyonuyla Türkiye için bambaşka bir önem taşıyan Samsun, bu değerleri ve yakın tarihi görücüye çıkardığı önemli noktaların başında ise Gazi

Müzesi, Bandırma Gemi Müzesi ve Milli Mücadele Açık Hava Müzesi geliyor.

Dünya tarih literatürüne en başarılı anlatıcılardan biri olarak geçen seyahatimiz Evliya Çelebi 17. yüzyıl Samsun'u satırlarıyla resmederken taştan yapılmış Samsun Kalesi'nin heybetine dikkat çeker. O'nun Samsun'unda halk gemicilik ve kendircilikle uğraşır, kiremitten yapılmış bahçe içinde evlerde oturur. İlerleyen yıllarda tütün ekimi yaygınlaşmış buharlı gemi işletmelerinin Karadeniz'de kurulmasıyla beraber de şehir ticari gücünü artırarak kalkınmıştır.

Baskınlar ve büyük çaplı yangınlarla kent dönem dönem büyük zorluklar, yokluklar atlatsa da dinamizmini hiç yitirmemiş, Kurtuluş Savaşı'nın kıvılcımlarının yakıldığı simge kent olarak tarih sahnesinden bu güne güçlenerek gelmiştir. Bugün verimli ovaları, barajları, deniz ticareti tütün

üretimi ve turizmiyle ülke ekonomisi için önemli rol oynar.

Samsun'un kültür zenginliklerinden bir tanesi de efsanevi kadın savaşçılar olarak bilinen Amazonların yurdu olmasıdır. Amazonların Samsun Terme ilçesi yakınlarındaki Themiskyra'da yaşadıkları bilinir ve bugün her yıl bu bölgede Amazonlar adına Terme Festivali düzenlenir.

Coğrafyasının Samsun'a kazandırdığı zenginliklere baktığımızda da çam ormanlarıyla kaplı yemyeşil tepeler, kıyı şeridi boyunca uzanan kumsallar, içlerde tatlı su balık avcılığının da yapılabildiği doğal göller ve baraj gölleri, şifalı kaplıcalar, yürüyüş ve kamp için biçilmiş kaftan olan muazzam yaylalar çıkıyor karşımıza.

Samsun ılıman iklimiyle dört mevsim rahatça gezilebildiği gibi kış sporlarına imkan sunan ve ayrıca yaz aylarında da çim kayağı yapılabilen dağ yükseltileriyle de dikkat çekiyor.

Samsun, doğa turizmi ve tarih turizmiyle sunduğu geniş alternatiflerin yanı sıra, deniz mahsulleri, tatlı su balıkçılığı ve otantik lezzetleriyle gurme turizmine de hizmet eden bir şehirdir.

Cafe ve restoran olarak restore edilen Yalova Gemisi'ni ziyaret edebileceğiniz "Sahil Gezi Yolu", denize girip, yelken-sörf gibi su sporlarını yapabileceğiniz Kurupelit ve Muşta özel plajları, trekking, piknik ve foto safari yapabileceğiniz Kabaceviz Şelaleleri, Galerîç Ormanı, 140 farklı türü yaşatan Ladik Gölü - Kuş Cenneti ve şifalı sularına kendinizi teslim edeceğiniz Aslanağzı Kaplıcası Samsun'a gidip görmeden dönmeyecek doğa güzelliklerinden sadece birkaçıdır.

Daha fazlası için tüm bu zenginlikler adına çizdiğimiz 41 maddelik rotada Samsun'u keşfetme imkânı bulacaksınız.

Atatürk Anıtı - Onur Anıtı

Samsun halkı tarafından Avusturyalı heykeltıraş Heinrich Krippel'e yaptırılan heykel 29 Ekim 1932 tarihinde bir tören ile açılmıştır. Bronzdan yapılmış heykelin kaidessiz yüksekliği 4.75 m, kaideli yüksekliği ise 8.85 m'dir. Kaidede şahlanan bir atın üzerinde Atatürk'ü bütün heybeti ile görmek mümkündür. Bu anıt tümüyle Atatürk'ü anlatmış, kuvvetin, azmin, cesaretin ve üstünlüğün göstergesi olarak Samsun şehrinin de simgesi haline gelmiştir. Heykeldeki kabartmalardan birinde savaş sırasında, mermi ve cephane taşıyan kişiler, diğerinde ise halk ile el ele canlandırılmış Atatürk durmaktadır. Atatürk'ün iki yanında da Türk ulusunun yaşlısı, köylüsü, kentlisi görülmektedir.

Gazi Müzesi

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

GAZİ MÜZESİ (MANTİKA PALAS OTELİ)

Günümüzde Gazi Müzesi olarak hizmet veren yapı, 1902 yılında Jean İonnis Mantika tarafından otel olarak yaptırılmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın 9. Ordu Müfettişi olarak 19 Mayıs 1919 tarihinde geldiği Samsun'da ilk kaldığı yer ve sonraki gelişlerinde konakladığı yer bu binadır. Mantika Palas Otel'i'nin anahtarları bu ziyaretlerin anısına 1926 yılında Mustafa Kemal Atatürk'e hediye edilmiştir. Otel, Samsun Belediyesi'nin girişimiyle 1940 yılında Gazi Müzesi olarak ziyarete açılmıştır. 1968'den beri ziyarete açık olan Atatürk Müzesi koleksiyonları da Gazi Müzesi'ne dahil edilmiştir. Gerçekleştirilen büyük çaplı restorasyon sonrasında Gazi Müzesi, 2006 yılında çağdaş müzecilik anlayışına uygun olarak yeniden ziyarete açılmıştır.

Eski Polihron Otel

Gazi Müzesi'nde Atatürk'ün kullanmış olduğu eşyalar ve fotoğraflar, yatak odası ve çalışma odası sergilenmektedir. Ayrıca müzede Mustafa Kemal Paşa ile beraber Samsun'a çıkan on sekiz silah arkadaşının balmumu heykelleri de bulunmaktadır.

ESKİ POLİHRON OTELİ / ASKER HASTANESİ

Tapu kayıtlarında önceden Polihron Otel olarak kullanıldığı yazmaktadır. Bina mübadele sonrasında hazineye aktarılmıştır. 1930 – 1940 yılları arasında adliye binası olarak kullanılmış olup daha sonra da Askeri Hastane olarak hizmet vermiştir. Dört katlı binanın cephesi süslemelidir. Uzun balkon, pencereleri ve kemer kullanımı dikkat çekmektedir.

İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ (BORLUOĞLU EVİ / TİCARET LİSESİ / ESKİ ÖĞRETMENEVİ)

1890 yılında Banker Borluoğlu tarafından yaptırılan bina 19. yüzyıl Fransız mimarisinin etkilerini taşımaktadır. Mübadele sonrasında Milli Emlak Müdürlüğü'ne geçmiş

ve 1936 yılına kadar konut olarak kullanılmıştır. Sonraki dönemlerde Ticaret Lisesi, Namık Kemal Ortaokulu, Halk Eğitim Merkezi, Öğretmenevi, Öğretmen Sağlık Merkezi olarak kullanılmıştır. Günümüzde Samsun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü olarak hizmet veren iki katlı bina, sütunlarla süslü cephesiyle ilgi çekmektedir.

GARANTİ BANKASI (ESKİ OSMANLI BANKASI)

1863 yılında kurulan Bank-ı Osmanî-i Şahane (Osmanlı Bankası), 1914 yılında, birçok ilde 80'i aşkın şubesi bulunan önemli bir banka idi. Bankanın Samsun şubesi 1891 yılında açılmıştır. Binanın en ilgi çeken yönü ortasındaki anıtsal girişin kule şeklinde devam etmesidir. Kapının üzerinde Bank-ı Osmanî-i Şahane'nin (Osmanlı Bankası), Fransızca karşılığı olan "Banque Imperiale Ottomane" yazısı okun-

Bandırma Gemi Müzesi

maktadır. Bina, çatısındaki dört yuvarlak penceresi, cephe süslemeleri, ferforjeleri, çatı örtüsü ve elbette kulesiyle Samsun'un tarihi mimari dokusunda özel bir yere sahiptir.

BANDIRMA GEMİ MÜZESİ VE MİLLİ MÜCADELE AÇIK HAVA MÜZESİ

Modern Türkiye'nin kurulmasının ilk ve en önemli adımı olan Kurtuluş Savaşı'nın başlatılması için Anadolu'ya giden Mustafa Kemal Paşa'yı taşıyan gemi Bandırma Vapuru'dur. Bandırma Vapuru, 1878 yılında İngiltere'de yük ve yolcu vapuru olarak yapılmıştır. Daha sonra "Panderma" adıyla İstanbul'da bir firmaya satılmıştır. Gemi Osmanlı Denizcilik İşletmesi'ne geçince adı "Bandırma" olarak değiştirilmiştir. Aslına uygun olarak yeniden yapılan Bandırma Vapuru, yakın tarihin önemli bir simgesi olarak gelecek kuşaklara aktarılmaktadır. Gemi-Müzedede Atatürk'ün ve arkadaşlarının balmumu heykelleri sergilenir.

Milli Mücadele Parkı ve Açık Hava Müzesi'nde ise Çanakkale Savaşı'ndan Türk Ordusunun İzmir'i almasına kadar olan mücadeleyi temsil eden seramik kabartmalar, Samsun ve ilçelerinden verilen 1200 şehidin adlarının yazılı olduğu şehitler yazıtı, bronz kabartmalar, Milli Kurtuluş Anıtı ile Kurtuluş Savaşı'nda kullanılan savaş malzemeleri (top, torpido, mayınlar vb.) bulunmaktadır.

Garanti Bankası (Eski Osmanlı Bankası)

İlkadım Anıtı

19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a ayak bastığı yerde yer alan anıt, 1981-1982 yılları arasında heykeltıraş Hakkı Atamulu tarafından yapılmıştır. Atatürk'ün doğumunun 100. yılında Samsun halkı tarafından yaptırılan anıtın, öndeki üç figürü, Atatürk ve beraberindekilerin Samsun'a ilk ayak basışlarını simgelerken Kurtuluş Mücadelesinin buradan başlatıldığını ifade etmektedir. Elinde güvercin tutan erkek figürü barışa inancı, defne çelengi tutan genç kız figürü ise zaferi simgelemektedir.

BÜYÜK CAMİİ

Kent merkezindeki Saathane Meydanı'ndadır. Batumlu Hacı Ali Efendi tarafından 9 Eylül 1884 tarihinde yaptırılmıştır. Sultan Abdülaziz'in annesi tarafından onarıldığı için Valide Camii olarak da anılmaktadır. Kesme taştan yapılan cami, iki minarelidir. Büyük ana kubbe çevresinde küçük kubbeler şeklinde inşa edilmiştir. Cami çok sayıda pencereye sahip olduğu için iç mekân aydınlık ve ferahtır. Mihrap açık pembe mermerden yapılmıştır ve yüksektir.

Büyük Camii

MATER DOLOROSA KATOLİK KİLİSESİ

İlk kilisenin yapımı 1846 yılında Kapusen Rahipleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu kilise 8x12 m ölçülerinde küçük bir yapı idi. 1876 yılında Sultan Murat tarafından verilen izin fermarı ile günümüzdeki kilise inşa edilmiştir. 1885 yılında Mater Dolorosa (Acı Çeken Anne-Hz. Meryem) Kilisesi'nin yanına mezarlık ve manastır yapılmıştır. Kilise ziyarete açıktır.

BARUTHANE / KALKANCA TÜMÜLÜSLERİ

Kalkanca Mahallesi'nde, Samsun-Sinop karayolu üzerinde, kentten 4 km uzaklıkta Baruthane mevkiinde yer alan iki tümülüs yığma tepe olup, eski çağlarda soylu kişilerin gömüldüğü mezarlardır. Samsun Büyükşehir Belediye Başkanlığı desteğiyle Müze Müdürlüğü'nce yapılan bilimsel kazıların sonunda iki ayrı mezar ortaya çıkartılmıştır. Güneydeki tümülüs 15 m yüksekliğinde ve 40 m çapındadır. Bu tü-

Mater Dolorosa Katolik Kilisesi

mülüsün altında krem rengi sıvalı iki odalı bir mezar bulunmuştur. Ön odada, kırmızı renk boyalı iki şerit halinde süsleme görülmektedir. Arka odada ise bir kline (ölü yatağı) görülmektedir.

8 m yüksekliğinde ve 30 m çapında olan kuzeydeki tümülüsün altında arka arkaya sıralanan 3 odalı bir mezar yapısı bulunmuştur. Odaların duvarları yalancı sütunlarla süslenmiştir. Mezarlar daha önce soyulduğundan sadece kırık kap parçaları, bronz çivi ve kemik gibi buluntular ele geçmiştir. Bu tümülüsler MÖ 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

Baruthane / Kalkanca Tümülüsleri

Samsun Müzesi

SAMSUN MÜZESİ

Samsun'daki Arkeoloji ve Etnografya Müzesi 1981 yılından beri Samsunlular ve ziyaretçilerini, kentin zengin geçmişi ile buluşturmaktadır. Müzede ilk göze çarpan eser 1958 yılında Amisos antik kentinde bulunmuş olan taban mozağıdır. Alexander Severus (M.S 222-235) zamanına tarihlenmektedir. Amisos taban mozağı; 10 panodan oluşmaktadır. 7 x 8 m

ölçülerindedir. Amisos mozağının önemi, Akhilleus kültünün varlığının, Karadeniz'in güney kıyılarında da görülmesinin örneği olmasından ileri gelmektedir. Mozağın hemen arkasında Amisos Hazinesi sergilenmektedir. 1995 yılında Samsun kent merkezinde gerçekleştirilen yol genişletme çalışmaları sırasında bulunan mezar odası buluntuları Amisos Hazinesi olarak anılan grubu oluşturmaktadır.

dır. Altın eserler arasında kadın başlı bilezik, aslan başlı bilezik, 10 aplık, 13 düğme, yüzük, defne yapraklı bir taç ve kolyeler ilk akla gelenlerdir. Yine orta salonda Klasik, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait sikkeler de sergilenmektedir. Müzenin sağdaki salonunda Samsun çevresinde ele geçirilen Kalkolitik, Eski Tunç çağlarına ve Hitit, Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait buluntular yer alır. Bu salonda, 1. yüzyıla tarihlenen bronz atlet heykeli dikkat çeker. Müzenin etnografya bölümünde ise yörenin sosyal, dini ve ticari yaşantısını yansıtan etnografik değeri olan eserler sergilenmektedir. Müzenin bahçesinde de lahitler, steller, kabartmalar ve yazıtlar bulunur. Ayrıca Karadeniz Bölgesinin en büyük müzesi olacak olan ve 2019 yılında açılması planlanan Arkeoloji ve Etnografya Müzesinin inşaatı devam etmektedir.

Ladik Gölü (Ufuk İşler)

SAHİL GEZİ YOLU

Yeni düzenlemesiyle Samsun'un en güzel yürüyüş parkurlarından olan Sahil Gezi Yolu çeşitli eğlence ve dinlenme olanaklarıyla da giderek popüler bir yer olmaktadır. Yaz aylarında faytonlarla turlanabilen Sahil Gezi Yolu, Doğu Park ile Batı Park arasında uzanmaktadır.

Sevgi Gölü ve Parkı: Suni göl olarak hazırlanan alanda kuğular, ördekler başta olmak üzere çeşitli su kuşları bulunmaktadır. Yerleştirilen heykeller sahil yolunu gezenleri küçük sürprizler olarak karşılamaktadırlar.

Göl etrafında yürüyüş parkurları, cafe-restaurant, oturma ve dinlenme mekânları yer alır.

Samsun Hayvanat Bahçesi: Sahil Gezi Yolu'nun doğusunda, Sevgi Gölü ve Parkı'nın yanında bulunan hayvanat bahçesinde, aslan, kaplan, maymun, deve, devekuşu, sülün, çeşitli su kuşları, tavus kuşları, geyik, keçi, ayı, midilli ve köpekler bulunmaktadır.

Tütün İskelesi ve Kurtuluş Yolu: Sahil Gezi Yolu'nun ortasında Tütün İskelesi ve Kurtuluş Yolu düzenlenmesi yer almaktadır. Bandırma Vapurunun modern bir sergilemesi

ve Mustafa Kemal Paşa ile on sekiz arkadaşının heykelleri bu iskelede açık havada sergilenmektedir. Buradan başlayıp Yabancılar Pazarı'nın önünden geçerek kent merkezine uzanan yol, modern şehircilik anlayışı ile düzenlenmiştir.

Yalova Gemisi: 1948 Hollanda yapımı Yalova Gemisi, 1995 yılına kadar İstanbul Şehir Hatları Vapuru olarak İstanbul-Yalova seferlerini yapmıştır. 1998 yılında Samsun Büyükşehir Belediyesi tarafından satın alınmış ve Sahil Gezi Yolu projesi kapsamında özgün şekline müdahale edilmeden cafe-restaurant olarak düzenlenmiştir.

Kumsallar

Tekkeköy Mağara Yerleşkeleri

KUMSALLAR

Çok uzun bir sahil şeridine sahip olan Samsun'da Samsun-19 Mayıs İlçesi arasında bulunan yaklaşık 35 km'lik sahil şeridinin %90'lık bölümü denize girmeye elverişlidir. Karadeniz illeri arasında en çok mavi bayrağı olan Samsun'da 9 mavi bayraklı plaja sahiptir. Atakum, Kurupelit, Atakent, Çatalçam, İncesu, Dereköy, Taflan, Erenköy, Engiz ve Muşt'a'da özel plajlar, kamp alanları ve çeşitli büyüklüklerde konaklama alanları bulunmaktadır. Bu sahil şeridinde yelken, sörf, jet ski vb alternatif su sporları yapma imkânı bu-

Kabaceviz Şelaleleri

lunmaktadır. Sahil şeridinde birçok eğlence merkezi gece geç saatlere kadar eğlence hizmeti sunmaktadır.

TEKKEKÖY MAĞARA YERLEŞKELERİ

Samsun'un 14 km doğusunda Tekkeköy ilçesi sınırları içerisinde yer alır. 1941 yılında yapılan araştırmalarda burada çok sayıda prehistorik mağara, sığınak ve düz yerleşim keşfedilmiş, Paleolitik, Tunç Çağına ait buluntular ele geçirilmiştir. Bu buluntular Samsun Müzesi'ndedir.

Çınarcık ve Fındıcak vadilerinin birleştiği yerde ve her iki vadiye hâkim durumda bulunan bir kaya kitlesi ise "delikli kaya" adıyla bilinmektedir. Burasının bir Frig Kalesi olduğu yapılan araştırmalar sonucunda anlaşılmıştır.

KABACEVİZ ŞELELELERİ

Samsun'a uzaklığı 32 km, Tekkeköy ilçe merkezine uzaklığı 22 km olan Kabaceviz Şelaleleri bölgenin görül-meye değer turizm alanlarından. Üç aşamalı şelaleler birleşiminden oluşan alan, gezi, trekking, dağcılık, piknik ve foto safari imkanları sunmaktadır. İkinci kademede yaklaşık 60 m su düşümü olan şelalede Ağustos ayı sonuna kadar su akışı bulunmaktadır. Bölgeyi ziyaret için

en iyi dönem; Mayıs ayının sonu - Ekim ayının başı arasındır.

COSTAL ORMANI

Tekkeköy ilçesi Gelemen Mevkii'nde yer alan Costal ormanları, Karadeniz'de ender kalmış kıyı ormanlarına güzel bir örnektir. Burası Samsun ilindeki doğal değeri yüksek alanlardan biri olarak belirlenmiştir.

KELTEPE KİLİSESİ

Tekkeköy ilçesinde yer alan taştan yapılmış kilisenin kubbesinin bir bölümü yıkılmış olsa da yapının mimari özellikleri hâlâ kendini hissettirmektedir. Yapı içindeki sütunlar ve kemerler yapının eski görünümünü, hayal gücüne gerek kalmadan gözler önüne sermektedir.

GÖĞCELİ (GÖKÇELİ) CAMİİ

Anadolu'daki ahşap mimari gele- neğinin en önemli temsilcilerinden olan Göğceli Camii, Çarşamba Göğ- celi Mezarlığı içinde yer almaktadır. Yapılan dendrokronolojik çalış- malarda yapının 1206'da yapıldığı an- laşılmıştır. Caminin kimin tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Göğce- li Camii hem ahşap mimarisi hem de Türkiye'de günümüze kadar ulaşabi- len en eski ahşap camilerden olması özelliğiyle önemli bir yapıdır. Olduk-

Göğceli Camii

Garpu Kale

ça büyük boyutlu olan yapı mihrap duvarı dışında üç taraftan revaklarla çevrelenmiştir. Caminin giriş ve çatı tahtalarında kalemîşi tekniğinde yapılan zengin süslemeler bulunmaktadır. Palmet, rumi ve kıvrımdalar ile farklı biçimlerdeki yapraklardan oluşan kompozisyonların yapısı Selçuklu örnekleriyle benzeşmektedir.

AMAZONLAR

Terme tarihi ile ilgili en önemli efsane Amazonlardır. Amazonların en önemli özelliği savaşçı oluşlarıdır. Terme adının da, kıyısında Amazonların Themiskyra adlı kentlerini kurdukları Thermodon'dan (bugünkü

Amazonlar

Terme Çayı) geldiği kabul edilmektedir. Termeli Amazonların kahramanlıklarını anlatan antik çağ sanat eserlerine bugün dünyanın pek çok müzesinde rastlamak mümkündür.

YUKARI SÖĞÜTLÜ CAMİİ

Terme ilçesinde yer alan Yukarı Söğütlü Camii, Karacalı Camii olarak da bilinmektedir. Tek katlı ahşap yapı yığma tekniği ile yapılmıştır. Cami kalın ahşap kütüklerden oluşan bir platformda yükselmektedir. Kuzeyde cephede son cemaat yeri, doğu ve batıda da revaklar bulunmaktadır. Camideki süslemeler bazı yerlerde kaba, basit, oyma olarak yapılmış geometrik süslemelerden oluşmaktadır. Bu süslemeler aşı boyası ile boyanmıştır. Bazı süslemelerde kalem işi görülmektedir. Caminin duvarlarına kazınmış tarihlerin

en eskisi olan 1700 tarihi, yapım yılı olarak kabul edilmektedir.

GARPU KALE

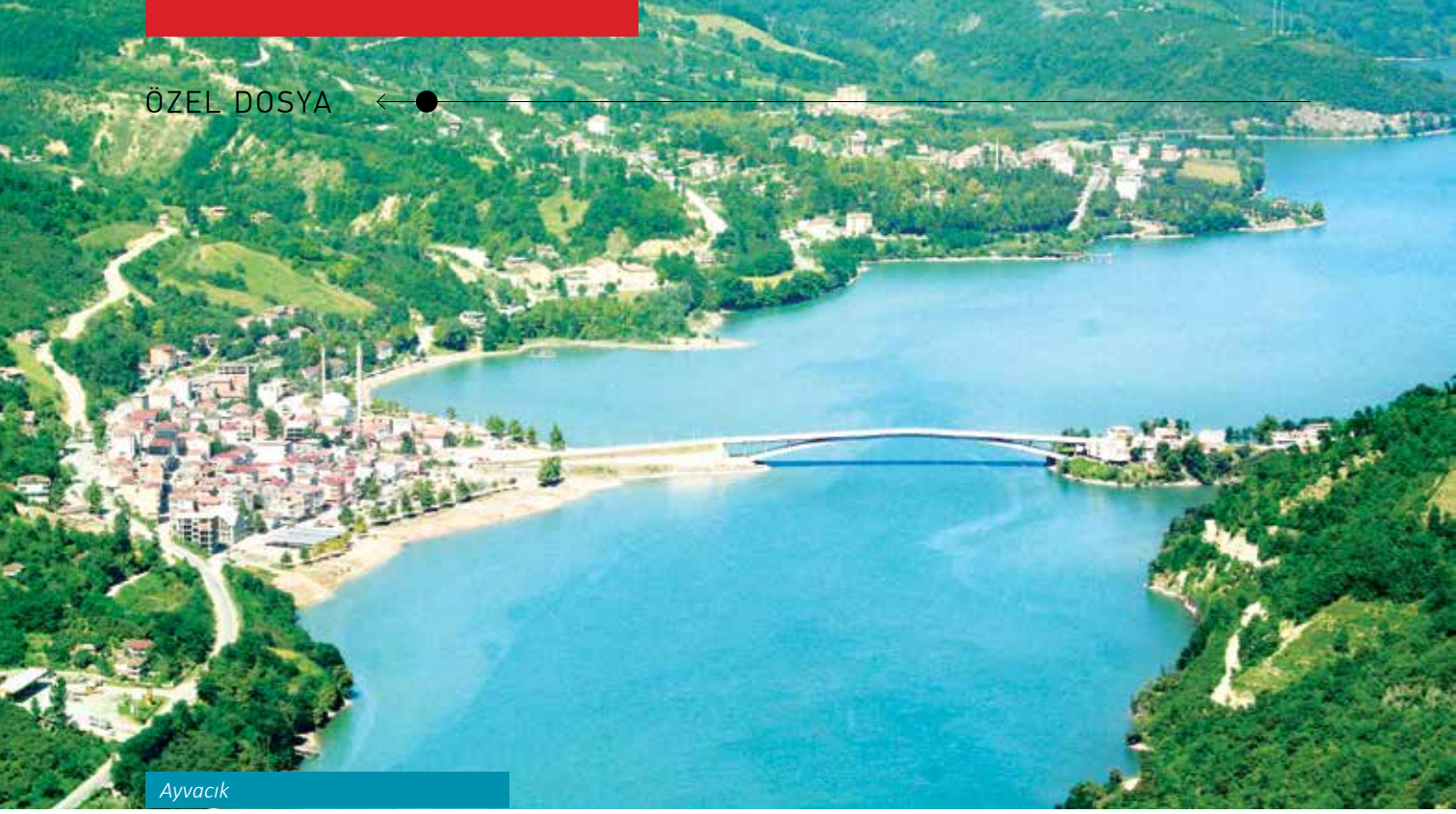
Garfu ya da Gerfu olarak da anılan kale, Salıpazarı Konakören ve Kuşçu-ağz köyleri arasında bulunmaktadır. MÖ 7. yüzyıla ait olduğu ileri sürülen kalede önemli mimari kalıntılar yoktur. Giriş kapısı kayadan oyularak, merdivenler ise kayalar yontularak yapılmıştır.

AYVACIK BARAJLARI

Ayvacık'ta, Yeşilirmak üzerinde iki baraj bulunmaktadır. Hasan Uğurlu Barajı, elektrik enerjisi üretimi amacıyla ile 1971-1981 yılları arasında inşa edilmiştir. 18 km uzaktaki ikinci baraj olan Suat Uğurlu Barajı hem elektrik üretimi için hem de sulama amacıyla 1975-1981 yılları arasında yapılmıştır.

Ayvacık Barajları

Ayvacı

AKYAZI KÖYÜ (GÖKGÖL) CAMİİ

Asarcık, Akyazi-Gökgöl Köyü'nde bulunan tarihi caminin kesin yapım tarihi belli değildir. Ancak caminin içinde bir kalasta 1870 tarihi ve Osmanlıca onarım yazısı görülmektedir. Buradan yapının daha önce inşa edildiği anlaşılmaktadır. Ahşap işçiliğiyle ilgi çeken cami-

Bekdemir Köyü Camii

nin çift kanatlı ahşap kapılarındaki muntazam işçilik hayranlık uyandırmaktadır. Taşıyıcı direklerdeki ahşap işçiliği ahşap oymacılığının iyi örneklerindedir.

BEKDEMİR KÖYÜ CAMİİ

Kavak ilçesine bağlı Bekdemir Köyünde bulunan cami, ahşap mimarisi ve orijinal süslemeleriyle mutlaka görülmesi gereken tarihi bir camidir. Caminin ilk yapıldığında başka bir yerde olduğu ve günümüzdeki yerine sonradan taşındığı bilinmektedir. Yapım yılı olarak 1596, bugünkü yerine taşınma yılı olarak da 1876 kabul edilmektedir. Meşe ağacından çanti ve ahşap yığma olarak yapılan camii, iki katlı bir cephe görüntüsüne sahiptir. Kareye yakın planlı caminin, üç cephesi revakla çevrilidir. Harime süslü, iki kanatlı ve gösterişli bir kapıdan girilmektedir. Harimde görülen mahfili sekiz sütun taşımaktadır. Caminin mihrap ve minberi orijinaldir ve zengin süslemelere sahiptir. Caminin süslemeleri kalem işi, oyma-boyama ve renkli ajurlar olarak üçe ayrılmak-

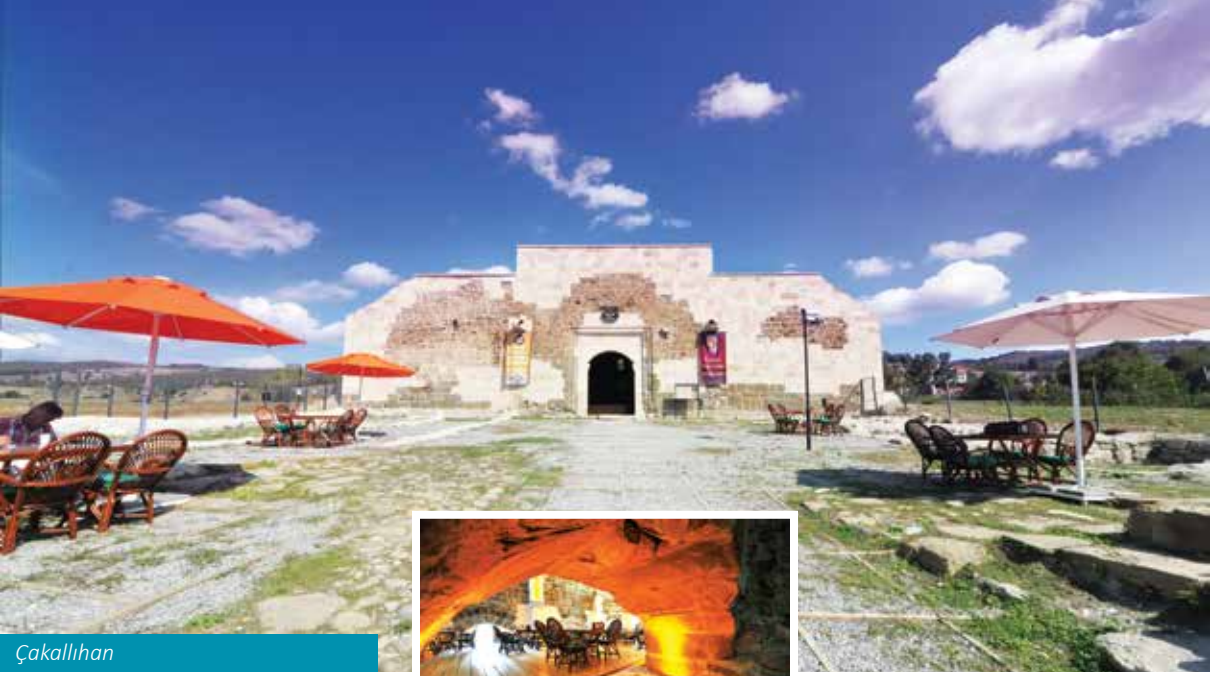
tadır. Boyamalarda kök boyası kullanılmıştır ve süslemeler genel olarak bitkisel karakterlidir.

ÇAKALLI HAN

Samsun-Amasya kervan yolunda Kavak ilçesi Çakallı Köyünde yer alan Çakallı Han, Orta Karadeniz Bölgesi'nde Anadolu Selçuklu Döneminin önemli yapıtlarından birisidir. Çakallı Han plan özelliği bakımından kapalı (ahır) – açık (avlu) bölümden oluşan hanlar grubuna girmektedir. Kapalı kısmı birbirine paralel üç sahından oluşmaktadır. Üst örtüsü tonozdur. Yapıda görülebilen tek süsleme, hanın taç kapısının iki yanında yer alan ve kapının yarı yüksekliğine kadar devam eden motiflerdir. Kesin bir tarihi olmamakla beraber 13 yy. tarihlenmektedir.

Çakallıhan (Eski Hali)

Çakallıhan

ÇAKALLI KÖPRÜSÜ

Kavak ilçesine bağlı, Çakallı Köyü yakınlarında bulunmaktadır. Çift kemeri olan taş köprü'nün yüksekliği 10-12 m'dir. Köprü mimari özelliğini korumaktadır.

LADİK GÖLÜ VE KUŞ CENNETİ

Tersakan Irmağı'nın kaynağını teşkil eden Ladik Gölü, Ladik'e 10 km uzaklıktadır. Gölde alabalık ve turna balığı bulunmaktadır. Geniş bir sazlık alana sahip olan Ladik Gölü'nden toplanan sazlar hasır yapımında kul-

AKDAĞ KIŞ SPORLARI VE KAYAK MERKEZİ

Ladik merkeze 7 km mesafede bulunan Akdağ Kış Sporları ve Kayak Merkezi, uzun pist alanlarına sahiptir. Doğal çimle kaplı alanda, yaz aylarında çim kayağı yapılabilmektedir.

BÜYÜKKIZOĞLU ŞEHALESİ VE GÖLÜ

Ladik, Büyükkızıoğlu Köyü'nden yaylaya doğru 3 km gidildiğinde ormanlık alan içerisinde bulunan muhteşem görünümlü şelale ve ulu

Çakallı Köprüsü

Ladik Gölü ve Kuş Cenneti

Büyükkızıoğlu Şelalesi

ağaçlarla çevrili doğal göl gerçekten görülmeye değerdir. Göl çevresi piknik alanı için çok uygundur. Şelale suyunun kaynağı Akdağ'dadır. Bu nedenle su çok soğuk ve temizdir. Alabalık yetiştiriciliği için son derece elverişlidir.

HAMAMAYAĞI KAPLICASI

Samsun'a 75 km, Havza'ya 15 km uzaklıkta yer alan kaplıca, Ladik ilçe merkezinin 13 km kuzeyinde bulunmaktadır. İlçenin en önemli turizm alanı olan Hamamayağı Kaplıcası, suyu, piknik alanları ve dinlenme tesisleri ile gözde bir mekândır. Kaplıcanın suyu, içerdiği mineraller bakımından dünyanın ünlü kaplıca-

ları arasında yer almaktadır. Kaplıca suyu, 37 °C'lik ısıya sahiptir.

HAVZA ATATÜRK EVİ

1900'lerin başında yapıldığı kabul edilen üç katlı bir bina, "Mesudiye Oteli" adıyla hizmet vermekte iken Mustafa Kemal Paşa'nın 25 Mayıs 1919 tarihinde Havza'ya gelişi ile birlikte kendisine tahsis edilmiştir. Odası eşyalarıyla birlikte muhafaza edilerek, "Gazi Odası" olarak ziyarete açılmıştır. Bina'nın tamamı restore edilerek 2002 yılında Atatürk Evi olarak yeni bir düzenlemeye kavuşmuştur. Alt kat el sanatları sergi alanı olarak değerlendirilirken, ikinci kat Atatürk'ün çalışma odası, yatak odası, Havza odası ve dinlenme odası olarak, o dönemde kullanılan eşyalarla yeniden düzenlenmiştir. Üçüncü katta ise Amasya, Sivas, Erzurum ve Ankara odaları bulunmaktadır. Bu odalarda o dönemlerde yapılan çalışmalar fotoğraf ve yazılarla yansıtılmıştır. Ayrıca salonlarda Havza ve yöresinden toplanan etnografik eserler sergilenmektedir.

Hamamayağı Kaplıcası

Havza Atatürk Evi

Esenköy Kaya Mezarı

HAVZA İMARETİ (AŞEVİ)

Havza, İmaret Mahallesi'nde, kaplıcaların batısında bulunan imaret yapısı, 1429 yılında II. Murat zamanında Amasya Valisi Yörgüç Paşazade Mustafa Bey tarafından yaptırılmıştır. Uzun yıllar fakirler, dervişler, askerler burada yemek yemiş, misafir olmuşlardır. Sonraları imaretin etrafı bozulmuş; kubbeleri yıkılan bina harap olmuştur. 1938 yılında restore ettirilen bina o haliyle günümüze kadar gelmiştir. 1940-1982 yıllarında İlçe Halk Kütüphanesi olarak kullanılan bina, günümüzde amacına uygun olarak kullanılmaktadır.

ASLANAĞZI-KIZ GÖZÜ KAPLICASI SADI PAŞA HAMAMI (BÜYÜK HAMAM/ VAKIF HAMAMI)

Vakif kayıtlarına göre 1256 yılında Selçuklu Sultanı II. Mesut tarafından yaptırılmıştır. Havza İmaret Mahallesi'nde bulunan hamam, Sadi

Fazıl Ahmet Paşa Medresesi

Paşa Hamamı veya Sultan Mesut Hamamı olarak da anılmaktadır. Günümüzde kaplıcanın büyük kurnasına Aslanagzi kurnanın sağındaki sütuna ise "kız gözü" denilmektedir. Efsaneye göre; Üç güzel kız hamamda yıkanırken zorbalara basınca "Ya Rab, bizi ya kuş yap ya da taş, ama bu insanlara bırakma!" demişler ve bir anda ikisi kuş diğer kız ise hamamın bir köşesinde taş olup kalmış. Sütun üzerindeki oyuktan da kızın gözyaşları akmaya başlamış. Sütundan hâlâ su damlaları akmaktadır.

ESENKÖY KAYA MEZARI

Vezirköprü ilçe merkezine 12 km uzaklıktaki Esenköy, Zindankaya arkeolojik alanındadır. Kaya oyma mezarda dıştan üç sütun görülmektedir. İç kısımda ise iki oda vardır. Vezirköprü'nün önemli antik çağ eserlerindedir.

FAZIL AHMET PAŞA MEDRESESİ (TAŞ MEDRESE)

Vezirköprü ilçe merkezinde bulunan medrese, 1662 yılında Fazıl Ahmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. 1943 depreminde çatlamlar oluşsa da restore edilerek orijinaliği muhafaza edilmiştir. 1964 yılına kadar çeşitli amaçlarla kullanılan Taş Medrese, bu tarihten sonra Kültür

Bakanlığına bağlı Halk Kütüphanesi Müdürlüğü hizmet binası olarak kullanılmaya başlamıştır. Kütüphanede 20 bin kitap bulunmaktadır.

BAFRA KIZILIRMAK DELTASI KUŞ CENNETİ

Kızılırmak Deltası, Avrupa Kuş Alanları Envanteri'ndeki en önemli dört kriterden üçüne sahip bulunmaktadır. Delta ayrıca irili ufaklı çok sayıda gölü, sazlık alanları, ender sular, çayırırları, 10 bin hektarı bulan sulak alanları ve barındırdığı canlı türleri ile Türkiye'nin önemli doğal sistemlerinden birini oluşturur. Bafra Kızılırmak Deltası Kuş Cenneti'nde, 320 değişik tür kuşu bir arada

Bafra Kızılırmak Deltası Kuş Cenneti

görmek mümkündür. Kuş Cenneti, UNESCO Dünya Kültür Mirası geçici listesinde yer almaktadır.

İKİZTEPE

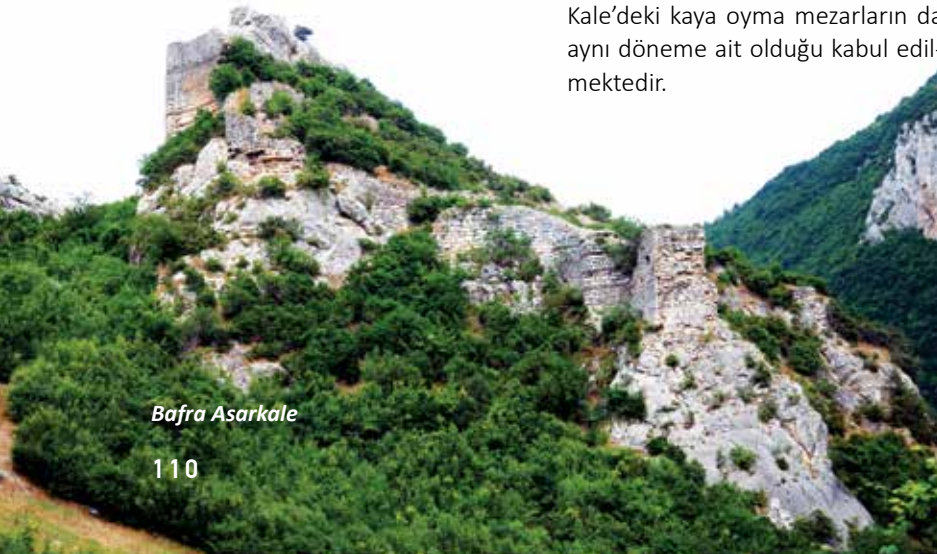
Karadeniz'in hatta Türkiye'nin en çok buluntu veren höyüklerinden olan İkiiztepe, Bafra'nın 7 km kuzey batısındaki İkiiztepe Köyü yakınındadır. İkiiztepe, aslında dört yükseltiden oluşmaktadır. 1. Tepe'de yapılan kazılar sonucunda Kalkolitik Çağ, Eski Tunç Çağı I-II-III evreleri ile Erken Hitit Çağına ait kültür katmanları bulunmuştur. İkiiztepe'deki yerleşmeler MÖ 1700'lere kadar kesintisiz olarak devam etmiştir.

İkiiztepe

ASAR KALE

Yüksek bir kaya kütesinde yer alan Asar Kale, Bafra İlçesi'nin 30 km. güneybatısında, Kızılırmak Vadisi içerisinde ve Altınkaya Barajı yakınındadır. Helenistik Çağa ait olduğu düşünülen Asar Kale kalıntılarının, savunma (korunma) amacıyla yapıldığı kabul edilmektedir. Asar Kale'deki kaya oyma mezarların da aynı döneme ait olduğu kabul edilmektedir.

Bafra Asarkale

AMİSOS ANTİK KENTİ

Günümüzde olduğu gibi geçmişte de hep merkezi bir kent olan Samsun'un (Amisos) gelişimi birkaç aşamada gerçekleşmiştir. M.Ö. 6. yüzyıl içlerinde küçük bir yerleşim iken Miletliiler buraya gelmiş, ardından Kapadokyalılar ve Foçalılar kente yerleşmiş. Daha sonraları Amisos'un hikâyesi bölge tarihine paralel olarak devam etmiştir.

Karadeniz'deki önemli bir ticaret limanı olarak gelişen Samsun'un Bakır Taş (Kalkolitik) Çağı'ndan (Yaklaşık M.Ö. 5000–3000) bu yana yalnızca Anadolu içleriyle değil, Karadeniz'in diğer kıyılarıyla da bu ilişkilerini sürdürdüğü bilimsel verilerle ortaya konmuş durumda. Ticaret ve denizciliğin yanı sıra sanata da büyük önem verilmiş olan antik Amisos'ta; tiyatro grupları kurulmuş, oyunlar için maskeler üretilmiştir. Tiyatroyu sembolize eden bu maske örnekleri günümüze kadar ulaşmış eserler arasında bulunuyor. Muhteşem Amisos mozaiki ve hazinesi ise bugün Samsun Arkeolojik ve Etnografya Müzesi'nde sergile-

Galeriç Ormanı

niyor. Dolayısıyla Samsun'u daha iyi tanımak için Karadeniz turunda Amisos'a mutlaka uğramalı...

GALERİÇ ORMANI (SUBASAR ORMAN)

Ondokuz Mayıs'ta bulunan Kızılırmak Deltası, barındırdığı kuş var-

lığı açısından çok büyük öneme sahiptir. Deltada bulunan Galerich Ormanı, ülkemizdeki ender subasar ormanlardandır. Biyolojik çeşitlilik bakımından oldukça zengin olan ormanda 35 ötücü kuş türü kuluçkaya yatmaktadır. Bu bölgenin yaban hayatı açısından en ilginç yeri, ilkbaharda tabanı

tamamen suyla kaplanan ve yapraklarını döken ağaçlardan oluşan ormanlardır.

VEZİRKÖPRÜ ŞAHINKAYA KANYONU

Vezirköprü ilçesinde Türkmen Mahallesi Altinkaya Baraj Gölü üzerinde bulunan "Şahinkaya Kanyonu", tabii güzelliği ile insanlara doyumsuz bir manzara sunuyor. İlçeye 13 km uzaklıkta olan Şahinkaya Kanyonu, Altinkaya Barajı'nın en derin yeri olma özelliği ile dikkat çekiyor.

Yaklaşık 1500 metre uzunluğundaki kanyon, Kızılırmak'ın turkuaz rengi sularının sarp kayalıkları arasında kendine yol bulduğu gizemli geçit olarak heybetiyle görenleri büyülüyor. Şahinkaya Kanyonu ve bulunduğu çevre 2012 yılında ulusal turizm bölgesi ilan edildi ve hali hazırda bölgeye günübirlik geziler yapılıyor.

Vezirköprü Şahinkaya Kanyonu

Yaylalar

Samsun yayla turizmi açısından da önemli bir bölgedir. Vezirköprü Kunduz, Lâdik Akdağ, Ondokuzmayıs Nebyan yaylaları Türkiye'nin önemli yaylaları arasındadır.

Lâdik Akdağ

Ondokuzmayıs Nebyan

Deaflympics

Dünya 23. Yaz İşitme Engelliler Olimpiyat Oyunları (Deaflympics)

18-30 Temmuz 2017 tarihleri arasında ilimizde gerçekleştirilmiştir. Organizasyon, ilimizin ve ülkemizin tanıtımı açısından sorunsuz ve başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. 97 ülkeden 3.148 sporcu ve yaklaşık 10.000 sporsever ilimize gelmiş olup, ülkemiz 46 madalya ile olimpiyatları dördüncü olarak tamamlamıştır. Bu sayede ilimizin spor altyapısı çok gelişmiş, hatta golf, okçuluk (kapalı salon), buz pateni, bowling gibi özellikli tesislere sahip olmuştur.

Tarımsal Yapı

Tarımsal üretim, tarımsal verimlilik ve tarımsal sanayi potansiyeli açısından verimli iki büyük ovada, ekonomik, yarı ekonomik ve geçimlik olmak üzere sahip olduğu tarımsal işletmeler de önemli bir nüfus oranını barındırdığı için; Samsun çoğu zaman tarım ve tarıma dayalı bir şehir olarak anılmaktadır.

Ülkemizde bitkisel üretimde öne çıkan ve yığılaşma gösteren sebzeçilik sektörü, yükselen organik tarım sektörü ve son zamanlarda artan iyi tarım uygulamaları ile Samsun'un adının sıkça duyulmasına neden olmuştur.

Samsun; yerli ve yabancı yatırımcılar için kışlık sebze başta olmak üzere, organik ürünler, iyi tarım ürünleri, damızlık hayvan, tohum, fide, fidan, depolama, lojistik, sözleşmeli çiftçilik, unlu mamuller, gıda ürünleri işleme ve paketleme gibi özellikle katma değer sağlayıcı alanlarda oldukça caziptir.

Samsun su ürünleri işleme paketleme alanında iç ve dış pazar talebini karşılayacak ve yine yaş meyve ve sebze alanında; bahçe tesisinden, işleme ve paketleme ve soğuk zincirin oluşturulmasına kadar birçok sahada yatırımlar fırsatı taşıyan potansiyele sahiptir.

Samsun ilinin toplam yüzölçümü 972.500 hektar olup, bunun 375.922 hektarını işlenen tarım alanları oluşturmaktadır. Tarımsal üretim ve verimliliğinin temsilcisi olan 2 büyük

ovaya sahiptir. Bunlar Bafra ve Çarşamba ovalarıdır. Samsun ilinin Çarşamba ve Bafra Ovalarının tarımsal üretimde üretim değerleri ve ürünlerin ortalama verimleri ülke ortalamasının üzerindedir.

Birçok sebze ve meyve üretiminde ilk on içerisinde yer alan Samsun,

- Lahana toplam üretiminde 251 bin ton üretim ve %21.58 pay ile 1. Sırada,
- Beyaz lahana üretiminde 1. Sırada
- Kırmızı lahana üretiminde 1. Sırada
- Yaprak kara lahana üretiminde 1. Sırada
- Kırmızı pancar üretiminde 1. Sırada
- Taze fasulye üretiminde 83 bin ton üretim ve % 7.19 pay ile 1. Sırada
- Taze Barbun fasulye üretiminde 17 bin ton üretim ile 1. Sırada
- Biber çarliston üretiminde 51 bin ton üretim ile 1. Sırada
- Kıvırcık Marul üretiminde 20 bin ton üretim ile 1. Sırada

- Beyaz Turp üretiminde 6 bin ton üretim ile 1. Sırada
- Kırmızı turp ve Bayır Turp üretiminde 2. Sırada yer almaktadır
- Pırasa üretiminde 25 bin ton üretim ve % 2.11 pay ile 3. Sırada
- Patlıcan üretiminde 61 bin ton üretim ve % 5.23 pay ile 3. Sırada
- Fındık üretiminde 96 bin ton üretim ve % 14.26 pay ile 2. Sırada
- Kivi üretiminde 4 bin ton üretim ve % 7 pay ile 4. Sırada
- Şeftali üretiminde 20 bin ton üretim ve % 2.96 pay ile 8. Sırada
- Kenevir lifi üretiminde 7 ton üretim 1. Sırada
- Adi fiğ üretiminde 440 bin ton üretim ile 1. Sırada
- Çeltik üretiminde 900 bin ton üretim ve %14.78 pay ile 2. sırada
- Soya üretiminde 140 bin ton üretim ve %7.20 pay ile 3. Sırada
- Tütün üretiminde 80 bin ton üretim ve %7.53 pay ile 5. Sırada
- Manda yetiştiriciliğinde 20 bin hayvan ve %12.32 pay ile 1. Sırada yer almaktadır.

Sanayi

6 adet OSB, 23 Küçük Sanayi Sitesi, Hidroelektrik ve Çevrim Santralleri, Mavi Akım Hattı, 3 Özel Limanı, Serbest Bölgesi ile de Samsun, ülkemizin ilk on beş ili arasında yer almayı hak etmektedir.

Cerrahi Aletler

Medikal Sektör Samsun İlimize 35 yıl önce konuşlanmaya başlamıştır. İlimizde 45 civarında firma Tıbbi Cihaz (Medikal malzeme), 2 firma da ilaç üretimi yapmaktadır.

Bafra ilçesinde mevcut organize sanayi bölgesinin 2. etabı olan Medikal İhtisas OSB, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının 2017 yılı Yatırım Programında yeni proje olarak dahil edilmiştir.

Makine parkurları ve üretim yöntemleri itibariyle "Rezerv Savunma Sanayi" görevi de görmekte olan Medikal Sanayi, ülkemizin ihtiyacı olduğu takdirde savunma sanayine geçebilecek altyapıya sahiptir.

Mustafa Kemal Atatürk

ve Silah Arkadaşlarının
Samsun'a Çıkışının

100.YIL

KUTLAMA PROJESİ

Proje kapsamında; Samsun'un 2019 Kültür ve Sanat Başkenti ilan edilmesi, TRT 40. Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliğinin ilimizde yapılması, 2001 yılında tamamlanarak ziyarete açılan Bandırma Vapurunun yüzdürülmesi ve Karadeniz'e kıyısı olan yerli ve yabancı limanlarda ziyarete açılması, 2019 yılı içerisinde Bakanlar Kurulu toplantısının bir defa Samsun'da yapılması, 19 Mayıs Devlet Töreninin Samsun'da yapılması vb. birçok konuyla ilgili çalışmalara devam edilmektedir.

MANİ
KEMAL
PAŞA
SAMSUN'DA

9. Ordu Pasha başın Samsun'a gelmiş.
Kemal Paşa'nın Müfettişi Mustafa
tır.

Müfettişlik bölgesi Trabzon, Erzurum, Sivas, Van vilayetleriyle, Erzurum ve Çanakkale müfettişliğinin verildiği bütün talimatı bu vilayetlere müfettişlikler doğrudan doğruya yerine getirecektir.

Diğer yandan müfettişlik sınırları Kastamonu vilayeti de, Mustafa Kemal Paşa'nın vazife göremesi sırasında doğrudan doğruya vaki olacak müfettişliklerdir. İki tümeni olan 15. Kolordu da Mustafa Kemal Paşa'nın emrine verilmiştir. 16. Kolordu nun komandanı Kâzım Karabekir Paşa'dır.

